

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 2 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi oddalił wniosek A. G. o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, wydanego w sprawie I Ns 659/13, stwierdzającego nabycie praw do spadku po F. G..

Powyższe orzeczenie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

We wniosku z dnia 12 czerwca 2013 roku M. G. wniósł o otwarcie i ogłoszenie testamentu F. G., zmarłego w dniu 29 maja 2013 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałego w Ł., przy ul. (...) oraz o stwierdzenie, że spadek po F. G. dziedziczy z mocy testamentu syn siostry zmarłego M. G. w całości. Jako uczestników postępowania wnioskodawca wskazał A. G. – żonę spadkodawcy i J. G. – syna spadkodawcy.

Odpisy wniosku wraz z załącznikami zostały doręczone w drodze awizo uczestnikom A. G. i J. G. w dniu 9 sierpnia 2013 roku.

Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2013 roku, wydanym w sprawie I Ns 659/13 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi stwierdził, że spadek po F. G., synu J. i S., zmarłym dnia 29 maja 2013 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 8 lutego 2010 roku nabył w całości jego siostrzeniec M. G., syn J. i J..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 679 § 1 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub, że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia w którym uzyskał tę możliwość.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że wniosek o wszczęcie takiego postępowania powinien odpowiadać ogólnym wymogom określonym w art. 511 k.p.c., a także zawierać dokładne określenie prawomocnego postanowienia mającego ulec zmianie oraz przytoczenie okoliczności oraz środków dowodowych uzasadniających twierdzenie o niezgodności takiego postanowienia z rzeczywistym stanem faktycznym i prawnym. W przypadku, gdy wnioskodawcą jest uczestnik postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, niezbędne jest również powołanie okoliczności uzasadniających zmianę postanowienia. Przez uczestnictwo zaś w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku należy uznać formalny udział w postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność czy nawet całkowitą beczynność zainteresowanego występującego w sprawie.

Uchybienie terminowi bądź zaniechanie przytoczenia podstawy uzasadniającej zmianę lub przyczyn uniemożliwiających przedstawienie jej w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku prowadzi do oddalenia wniosku, fakultatywnie również na posiedzeniu niejawnym.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego postępowania Sąd Rejonowy wskazał, że wnioskodawczyni A. G. brała udział w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po F. G., które zakończyło się postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 23 sierpnia 2013 roku w sprawie I Ns 659/13. Tym samym składając wniosek o zmianę przedmiotowego postanowienia winna wskazać przyczyny, które uniemożliwiły jej w trakcie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku przedstawienie jej podstaw uzasadniających zmianę postanowienia. Wnioskodawczyni, reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, uzasadniać wniosek, nie wskazała żadnych okoliczności, które mogłyby uzasadniać, iż nie mogła ich przytoczyć w zakończonym postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po F. G..

Wobec powyższego wniosek podlegał oddaleniu.

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła wnioskodawczyni, zaskarżając je w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę postanowienia, które miały wpływ na orzeczenie, polegający na przyjęciu, że A. G. była formalnym uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po F. G. na podstawie dowodu w postaci awizo, podczas, gdy A. G. nie była uczestnikiem wyżej wymienionego postępowania ani w znaczeniu formalnym ani w znaczeniu materialnym, ponieważ zawiadomienie nie zostało jej nigdy doręczone w sposób właściwy, awizo nie zostało jej pozostawione, korespondencja z sądu nie była awizowana dwukrotnie, aby mogło działać domniemanie doręczenia, a wnioskodawczyni nie mogła powziąć wiedzy o toczącym się postępowaniu spadkowym w żaden inny sposób zanim postanowienie w przedmiotowej sprawie się uprawomocniło.

Nadto skarżąca zawarła w apelacji szereg wniosków dowodowych o przeprowadzenie dowodów z przesłuchania świadków oraz z dokumentów na okoliczność, że w okresie, gdy toczyło się postępowanie o stwierdzenie nabycia praw do spadku po F. G. ani ona ani jej syn nie przebywali w swoim miejscu zamieszkania, nie zostali zawiadomieni o toczącym się postępowaniu i dowiedzieli się o nim dopiero po jego prawomocnym zakończeniu.

Przy tak sformułowanych zarzutach i wnioskach dowodowych skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości lub uchylenie go w całości i ponowne rozpatrzenie wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku w świetle nowych dowodów i na podstawie rzeczywistego stanu faktycznego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna o tyle, że skutkuje uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Wniosek będący przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie jest wnioskiem o zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po F. G., wywiedzionym w oparciu o przepis art. 679 § 1 k.p.c..

Zgodnie z tym przepisem dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub, że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia w którym uzyskał tę możliwość.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że Sąd Okręgowy dostrzega, iż zarówno wniosek wszczynający postępowanie w niniejszej sprawie, jak i wywiedziona w sprawie apelacja zostały sformułowane błędnie.

Postępowanie niniejsze nie jest bowiem postępowaniem o stwierdzenie nabycia spadku lecz postępowaniem w przedmiocie zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Osoba występująca z wnioskiem o zmianę prawomocnego postanowienia stwierdzającego nabycie praw do spadku w pierwszej kolejności winna wykazać istnienie okoliczności uprawniających ją do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia, dlatego, że zmiany prawomocnego postanowienia stwierdzającego nabycie praw do spadku żądać można jedynie w określonych przez ustawę przypadkach. Wniosek złożony w niniejszej sprawie okoliczności takich w ogóle nie zawierał.

Z tej też przyczyny wniosek został oddalony przez Sąd Rejonowy.

Podnoszone we wniosku zarzuty nieważności testamentu spadkodawcy z uwagi na jego chorobę psychiczną, nie stanowią okoliczności uzasadniających uprawnienie wnioskodawczyni do wystąpienia z wnioskiem o zmianę

prawomocnego postanowienia spadkowego. Jest to okoliczność merytoryczna podlegająca badaniu po wykazaniu uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia.

Wywiedziona apelacja została z kolei oparta wyłącznie na okolicznościach dotyczących uzasadnienia uprawnienia wnioskodawczyni do wystąpienia z wnioskiem o zmianę prawomocnego postanowienia spadkowego, w sytuacji, gdy powinna być oparta również na kwestiach merytorycznych, a więc zarzucanej nieważności testamentu.

Dostrzegając powyższe uchybienia, Sąd Okręgowy stoi jednak na stanowisku, że wnioskodawczyni, okoliczności dotyczące uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem o zmianę prawomocnego postanowienia spadkowego może powoływać się do końca postępowania, czyli do uprawomocnienia się orzeczenia. W realiach niniejszej sprawy wnioskodawczyni powołała się na powyższe okoliczności dopiero w apelacji, ale jednak przed uprawomocnieniem się postanowienia, co skutkuje koniecznością zbadania uprawnienia wnioskodawczyni do skutecznego wystąpienia z takim wnioskiem, a w razie pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie również w zakresie, czy prawomocne postanowienie spadkowe jest prawidłowe.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności dokona oceny, czy po stronie wnioskodawczyni spełnione zostały warunki uprawniające ją do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia spadkowego. Należy przy tym podkreślić, że Sąd okręgowy podziela pogląd wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, zgodnie z którym w stanie rzeczy zachodzącym w przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni była uczestniczką postępowania w sprawie I Ns 659/13. Pociąga to za sobą konsekwencję w postaci obowiązku wykazania, że powołane przez nią fakty i dowody, które mają uzasadniać żądanie zmiany, pozostawały poza jej dostępem podczas poprzedniego postępowania, przy uwzględnieniu, że chodzi o obiektywną możliwość ich powołania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98 i z dnia 13 października 2004 r., III CK 82/03, niepublikowane). Rozważenia więc wymaga, czy sygnalizowane przez wnioskodawczynię nieprawidłowości w doręczeniu jej odpisu wniosku i wezwania na rozprawę w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku rzeczywiście miały miejsce, a jeżeli tak, czy nie wykluczyły obiektywnej możliwości powołania się przez nią na fakt ewentualnej nieważności testamentu spadkodawcy.

W razie wykazania przez wnioskodawczynię uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia spadkowego, Sąd Rejonowy winien przeprowadzić postępowanie merytoryczne dotyczące ważności testamentu F. G..

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c..

O pozostawieniu Sądowi Rejonowemu rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej orzeczono z mocy art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 391 § 2 k.p.c..